

Ο εκσυγχρονισμός της ελληνικής κοινωνίας αναδεικνύεται, τα τελευταία χρόνια, με αύξουσα ένταση, σε κυρίαρχο πολιτικό πρόβλημα. Απασχολεί, σε ολοένα και μεγαλύτερο βαθμό, πολιτικές ηγεσίες, κομματικά στελέχη, πολίτες και ψηφοφόρους. Ασφαλώς δε απασχολεί και τα μέσα μαζικής επικοινωνίας και ενημέρωσης που με τη συμμετοχή τους διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο και συμβάλλουν στην ανάπτυξη του σχετικού διαλόγου. Στο πολιτικό επίπεδο εκφράζεται κύρια με την ανάγκη εκσυγχρονισμού της λειτουργίας των κομματικών σχημάτων, της δημοκρατίας γενικότερα και της ποιότητας του πολιτικού διαλόγου και της κομματικής αντιπαράθεσης.

Εκτιμάται δε ότι σ' αυτό το επίπεδο ο εκσυγχρονισμός αποτελεί την αναγκαία (αλλά όχι και την ικανή) συνθήκη για μια πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων σε όλους τους τομείς κοινωνικής δραστηριότητας: Από το φόρο αίματος της ασφάλτου τα σαββατοκύριακα, την αλαζονική και αυταρχική κυβερνητική και κρατική εξουσία, το εκπαιδευτικό - ασφαλιστικό σύστημα, την κρίση της οικονομίας, μέχρι και τα εθνικά θέματα και την εκάστοτε εξωτερική πολιτική. Αποτελεί μια από τις βασικές προϋποθέσεις που οδηγεί στην πολιτική νηφαλιότητα και κατ' επέκταση στην επιθυμητή κοινωνική συναίνεση.

Η εκτίμηση αυτή ωστόσο δεν είναι καθολική. Υποστηρίζεται από την επικρατούσα πολιτική ηγεσία όλου του πολιτικού φάσματος (με εξαίρεση αυτή του ΣΥΝ και της ΔΗΑΝΑ) η θέση ότι ο εκσυγχρονισμός της ελληνικής κοινωνίας, στην ανάγκη του οποίου συμφωνούν με διαφορετικό φυσικά περιεχόμενο, είναι δυνατό να επιτευχθεί ανεξάρτητα από τον αντίστοιχο εκσυγχρονισμό στο πολιτικό επίπεδο.

Η διαφορά αυτή εκτίμησης είναι, κατά τη γνώμη μου, ιδεολογικά ουσιαστικής, πολιτικά αποπροσανατολιστική και επικίνδυνη για το προοδευτικό κίνημα.

Η πρώτη οδηγεί στον εκσυγχρονισμό της κοινωνίας, ενώ η δεύτερη σε στασιμότητα ή ακόμα και την ακύρωσή του.

Σε ότι ακολουθεί θα επιδιώξω να εδραιώσω αυτή μου την άποψη.

Βασικό στοιχείο της εξελικτικής πορείας κοινωνικής ανάπτυξης και προόδου είναι η ομαλή μετάβαση από το παλαιό στο νέο, μέσα σε ορισμένα κάθε φορά χρονικά όρια. Ομαλή χαρακτηρίζεται η μετάβαση όταν οι μεταβολές που προκύπτουν σαν αποτέλεσμα συγκρούσεων με μορφή θέσεων και αντιθέσεων, που αναπτύσσονται μέσα σε δοσμένα

πλαίσια δημοκρατικού πολιτικού και κοινωνικού διαλόγου, πραγματοποιούνται σε χρονικά όρια που αυτές οι μεταβολές έχουν καταστεί κοινωνική συνείδηση και τρόπος ζωής για την πλειοψηφία του κοινωνικού σώματος. Εξυπακούεται ότι, σ' αυτή την πορεία εξέλιξης, το νέο συνυπάρχει με το παλιό και αντίστροφα. Σε μια ευνομούμενη δημοκρατική κοινωνία, η μεταβολή επέρχεται με βάση τον παραπάνω κανόνα δημοκρατικής λειτουργίας: Τον κανόνα της πλειοψηφίας και τον σεβασμό της άποψης της μειοψηφίας.

Όμως, όταν, παρά ταύτα, το παλιό συνεχίζει να επιβάλλεται σαν αποτέλεσμα περιορισμού της ελεύθερης διαπάλης των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων, με παρεμβάσεις αντιδημοκρατικού χαρακτήρα (αυταρχικές δομές εξουσίας, αστυνομικά μέτρα, στρατιωτικές δικτατορίες κ.α.), τότε ο κανόνας δημοκρατικής λειτουργίας καταργείται, η ανάπτυξη της δημοκρατίας ανακόπτεται και η κοινωνία οδηγείται σε πολιτική, οικονομική κλπ. στασιμότητα και ιστορικά σε καθυστέρηση και υπανάπτυξη. Σ' αυτές τις κοινωνίες, λόγω ανακοπής της ομαλής εξελικτικής πορείας, δημιουργείται η ανάγκη εκσυγχρονισμού και δομικών αλλαγών στο πολιτικό επίπεδο, προκειμένου να επιτευχθεί η αναγκαία κινητοποίηση των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων, για την αντιμετώπιση των σωρευμένων προβλημάτων στους άλλους τομείς κοινωνικής δραστηριότητας. Η επίτευξη κινητοποίησης ωστόσο, στα πλαίσια του πολιτικού και κοινωνικού δημοκρατικού εκσυγχρονισμού, προϋποθέτει όραμα, βραχυπρόθεσμους και μεσο-μακροπρόθεσμους σκοπούς και στόχους.

Μέρος αυτού του οράματος είναι ο εκσυγχρονισμός της δημοκρατικής οργάνωσης και λειτουργίας των κομμάτων και της ποιότητας του πολιτικού διαλόγου και της δημοκρατίας γενικότερα.

Η βαθιά, σύνθετη και πολύπλευρη πολιτική, οικονομική, πολιτισμική κρίση, η κρίση αξιών και θεσμών την οποία διέρχεται η ελληνική κοινωνία σήμερα, δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με επίφαση μόνο δημοκρατίας, το λαό θεατή στη γωνία, το μεσσιανισμό και τα αρχηγικά κομματικά πρότυπα, τους επαγγελματίες - τεχνοκράτες και ειδήμονες της πολιτικής.

Η άμεση συμμετοχική δημοκρατική και αποκεντρωμένη οργάνωση και λειτουργία σε όλα τα επίπεδα πολιτικού και κοινωνικού διαλόγου αποτελούν, μαζί με τον εκσυγχρονισμό των κομματικών σχημάτων, την αναγκαία και ικανή συνθήκη για την αντιμετώπιση της κρίσης, την κοινωνική ανάπτυξη και πρόοδο. Με τον όρο ότι η δημοκρατία

δεν είναι μόνο λόγια, αλλά πράξη, τρόπος και στάση ζωής, καθολικά αποδεκτή και σεβαστή ενιαία από όλους τους πολίτες, από τον πρώτο πολίτη της χώρας μέχρι τον τελευταίο.

Είναι η θεμελιώδης αξία που πρέπει να διέπει τη συμπεριφορά και τη διαμόρφωση της σχέσης του ατόμου προς το κοινωνικό σύνολο. Αυτό, παρά τα 2500 χρόνια από τη γέννηση της δημοκρατίας στον τόπο μας, αποτελεί και σήμερα υπέρτατο όραμα που πρέπει να βιώνεται από κάθε Έλληνα πολίτη. Αν η πολιτική ηγεσία του τόπου, εκτός από τη διακήρυξη των δημοκρατικών αρχών, δώσει και το παράδειγμα στην πράξη, είναι βέβαιο ότι ο λαός, σιγά-σιγά αλλά σταθερά, θα ανταποκριθεί .

Μ'αυτό τον τρόπο, τότε και μόνο τότε, είναι δυνατή η έξοδος από τη βαθιά κοινωνική κρίση. Έτσι θα γίνει ο πολιτικός ποιητής, η πολιτική ποίηση και ο λαός δημιουργός.

Χρήστος Παπαθανασίου

12.8.91